

DELAVSKA POLITIKA

Uredništvo in uprava:

Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.
Podružnice: Ljubljana VII, Zadružni dom — Celje, Delavska
zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Del. dom.
Rokopisi se ne vračajo. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo.

Izhaja svako sredo in soboto.

Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
bela tiskana beseda stane Din 1.—. Malih oglasov trgovskega
značaja stane beseda Din 1.—. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta D. 1.50. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 54.

Sreda, 6. julija 1932.

Leto VII.

Pred novim občin- skim redom.

Le malo ali skoraj nič se javno ne poroča, kakšna bosta nova občinska reda za mesta in podeželske občine, dasi je občinski red, ki tvori temelje uprave, najeminentnejšega pomena za najširšo javnost, zlasti pa za delovne sloje. Vse, kar vemo o novih občinskih redih, je, da bodo občine čimvečje ter da bodo v velikih, menda v mestnih občinah s svojim štatutom župani imenovani. To pa je le malo bistvenega.

Občina je temeljna socialna ednica v državi. Zato je silno važno, kako se sestavlja občinska uprava, kako so varovani interesi občanov v splošnem. Zakaj, kakor je osnovana občina dobro ali slabo, tako je zgrajena potem vsa uprava, vsa država. Občina ne sme biti domena ene plasti prebivalstva. Volitve v občinske samouprave se morajo vršiti po splošni, direktni in tajni volilni pravici. To je temeljno načelo, če ima občina tvoriti prvo edinico javne uprave, ker razredna občina ne odgovarja več niti po najreakcionarnejših nazorih današnjim socialnim potrebam.

Šele, če so občinske uprave sestavljene na podlagi demokratičnih načel, je pričakovati, da se bodo nove občine hotele polagoma prilagoditi razmeram in potrebam časa. Če se to ne bo zgodilo, se bodo večale socialne razlike dalje ter bodo končno dovedle samouprave občin v enako gospodarsko katastrofo, v kakršni so danes države.

Občinske uprave morajo namreč voditi socialno politiko, ki odstranjuje nevarnost socialnih katastrof. Take politike pa meščanske razredne samouprave ne znajo in ne marajo voditi.

V samoupravi občin imajo moralno pravico sodočevati vsi občani po svojih svobodno izbranih zastopnikih neglede na imovinske razmere, v kolikor jim gredo splošne državljanske pravice.

Občinski red pa mora vsebovati še druge določbe v prid svojih nameščencev in delovnih slojev v občini. Svoje nameščence mora primerljivo plačevati vsaj z eksistenčnim minimumom, glede drugih delavcev in nameščencev pa mora imeti pravico in dolžnost, da nadzira delovne pogoje pri vseh javnih delih, tudi zasebnih, zlasti pa da pri oddaji javnih in svojih del pogodbeno zagotovi delavcem in nameščencem dostojne delovne pogoje.

V srednji Evropi so nekatere države že pred vojno pričele izvajati na pritisk svobodnih delavskih strokovnih organizacij to politiko.

Nova občinska reda bosta šele tedaj pomenila napredek, če bosta demokratična in zadostno zastopala socialne interese vseh občanov.

Profesor dr. Verner Sombart gre v Čile. Bivši krščanski socialc berlinski nacionalni ekonom dr. Verner Sombart je pozvan v Čile v Ameriko kot svetovalec nove vlade pri izdelovanju bodočega gospodarskega programa. Dr. Sombart, čeprav je bolj ali manj meščanski znanstvenik, odločno poudarja v svojih znanstvenih delih, da je treba bistveno revidirati sedanji gospodarski sistem, če nečemo, da se zruši sam. Revizija sistema mora iti v tem zmišlu, da bo gospodarstvo služilo vsemu človeštvu.

Velikansko zborovanje zagreb- škega delavstva

v prostorih zagrebškega velesejma. — Delavstvo za socialne pravice.
Obračun s. dr. Topalovića z žoltimi zavezniki delodajalcev.

V soboto in nedeljo je zasedal v Zagrebu veliki strokovni svet Zedinjenih strokovnih zvez Jugoslavije, ki je razpravljal o perečih problemih delavskega socialnega zavarovanja.

V teku zasedanja se je vršilo v prostorih zagrebškega velesejma velikansko zborovanje zagrebškega delavstva, na katerem so govorili ss. Krekić, dr. Topalović in Svetek.

Delavstvo in nameščenstvo je na tem zborovanju z viharnim odobravanjem sprejelo sklepe velikega strokovnega sveta, v katerih se zahteva vzpostavitev samouprave v delavskem zavarovanju, izvedbo volitev, uvedbo starostnega in invalidskega zavarovanja ter zavarovanja za brezposelnost.

S. dr. Topalović je bil burno aklamiran. Njegova izvajanja so navdušila delavske mase, ki stoje

neomejeno na braniku demokracije in svobode delovnega ljudstva.

V početku shoda, ko je pričel govoriti s. Krekić, so skušali neki fašistični ključaši delati nemir. Delavski reditelji pa so okoli 20 kričačev pometali iz dvorane na cesto. Vse to pa se je izvršilo tako mirno in hitro, da navzoči tega skoro opazili niso in da to ni niti najmanj motilo govnika.

Zagrebška delavska manifestacija je pokazala, da se naše delavstvo zaveda časa, v katerem živi in da se zlasti dobro zaveda, da ta čas zahteva od njega enodušnosti, disciplino in pripravljenost.

Bivše poslance zapirajo. Bivša poslanca Tupanjina in Vojo Lazića so zaprli, ker sta obdolžena, da sta povzročila krvave dogodke v Ubu.

Nova jugoslovanska vlada.

Dr. Marinković odstopil, naslednik dr. Srškić.

Zaradi bolehanja je predsednik vlade dr. Voja Marinković podal demisijo vlade.

Dne 2. t. m. je kralj imenoval novo vlado, ki je zvečer istega dne bila zaprisežena. Izpremembe v vladi so samo delne.

Predsednik vlade je dr. Milan Srškić, minister na razpoloženju in narodni poslanec.

Ostali ministri so:

brez portfelja: dr. Albert Kramer, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za socialno politiko in narodno zdravje: Ivan Pucelj, minister na r. in narodni poslanec;

brez portfelja: dr. Hamdžija Karamahmedović, senator in bivši minister;

za prosveto: dr. Dragutin Kojić, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za pravdo: dr. Ilija Šumenković, bivši stalni delegat pri Društvu narodov in nar. poslanec;

brez portfelja: Boža Maksimović, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za promet: inž. Lazar Radivojević, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za kmetijstvo: Juraj Demetrović, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za vojsko in mornarico: armijski general Dragomir Stojanović, minister na r.;

za finance: dr. Milorad Djordjević, minister na razpoloženju;

za telesno vzgojo: dr. Dragan Kraljević, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za gradbe: dr. Stjepan Srkulj, minister na razpoloženju;

za gozde in rudnike: Viktor Pogachnik, minister na razpoloženju in narodni poslanec;

za zunanje zadeve: Bogoljub Jeftić, minister dvora;

za notranje zadeve: Živojin Lazić, ban vardarske banovine in za trgovino in industrijo: Ivan Mohorič, narodni poslanec.

17 ministrov.

Dr. Kramer in Boža Maksimović sta v novi vladi brez resora. Trgovinski minister je postal dr. Ivan Mohorič (dr. Kramer), notranji minister pa Živojin Lazić (Maksimović).

Poslancev je v novi vladi deset.

Minister za zunanje zadeve (prej dr. Marinković) pa je v novi vladi minister dvora Bogoljub Jeftić.

To so bistvene izpremembe v novi vladi.

Novi direktor med- narodnega urada dela.

Dosedanji namestnik Thomasa, Buttler.

Upravni svet mednarodnega urada dela je imel dne 1. t. m. sejo, na kateri je imenoval namesto pokojnega Alberta Thomasa za direktorja mednarodnega urada dela dosedanjega namestnika H. B. Buttlerja. Buttler je Anglež in je od ustanovitve mednarodnega urada dela bil sodelavec Thomasa v uradu. Zanj je glasovalo od 24 navzočih upravnih svetnikov 22. Nadejamo se, da bo novi direktor uspešno nadaljeval ogromno delo preminulega Thomasa.

Male države za ta- kojšnjo razorožitev.

Švica, Španija, Belgija, Holandska, Danska, Norveška, Švedska in Čehoslovaška so intervenirale pri predsedniku razorožitvene konference Hendersonu, češ, da naj se konferenca koncem julija ne prekine za 3 mesece, dokler se sklepa vsaj o tistih točkah razorožitvenega programa, o katerih ni načelne razlike. Tu sem spada prepoved kemičnih in bakterioloških pomočkov v vojni, prepoved zračnih bombnih letal, nadzorstvo civilnega zrakoplovstva, omejitev stroškov za oboroževanje. Velešile se pa za predlog ne ogrevajo in hočejo razpravljati o tem šele novembra.

K reformi socialnega zavarovanja.

Delavci in nameščenci zahtevajo uvedbo invalidnega in starostnega zavarovanja.

Razpravljanje o reformi socialnega zavarovanja je prišlo zaradi imenovanja samouprav v akuten stadij. Načelno stališče smo že večkrat poudarili. Danes naj omenimo še nekatere stvari, ker so ravno v debati.

1. Socialno zavarovanje spada v upravo zavarovancev, ker imajo le-ti interes na njega izpopolnitvi.

2. Za vso državo, to je za vse okrožne urade se mora uvesti enak odstotek prispevkov, ker je socialno zavarovanje in se na razlike ne sme ozirati, razen, če je utemeljena v malomarnosti zdravstvenih ali varnostnih naprav, ki pa gre v breme delodajalcev.

3. Zavarovanje se mora voditi po vsej državi po enakih načelih in zagotoviti zadostni dohodki, da bodo člani prejemali zakonito določene najvišje dajatve v slučaju potrebe.

4. V to je potrebna enotna izvedba zakona; ni pa na mestu kaznovanje zavarovancev s skrajšanimi dajatvami zaradi zavarovalnih upravnih nedostatkov.

5. Enako tehtna zahteva je zavarovanje za starost in onemoglost, ki pa ne sme dovoljevati rent samo po imenu, ampak primerne rente, ki bodo omogočale eksistenco izčrpanim delavcem.

V dosego teh namenov je potrebna reforma zakona in so potrebne finančne žrtve.

To so zahteve. Izvajanje zakona, ki naj se v tem smislu sprejme, je pa zadeva samouprave.

Pred novim občin- skim zakonom.

Odkrita beseda k načrtom občinskega reda (za mesta).

»Trgovski list«, ki ga ureja tajnik trgovske in obrtne zbornice v Ljubljani, dr. Ivan Pless, je prinesel dne 2. t. m. članek, v katerem pravi:

»Vsaka občinska uprava bi morala biti verno zrcalo gospodarske strukture mest in zato ne bi smelo biti dovoljeno, da more številnejši stan drugega čisto izriniti od vsakega vpliva na mestno upravo. Enako ni dobro, če vlada prevelika liberalnost pri podeljevanju občinske volilne pravice.«

To je razredna politika, ne občinska. Razumemo! Zgrajena je na privilegijih! Na Dunaju ni tako, pa je občina v zgled vsemu svetu!

Španski socialisti za volitve v Nemčiji.

Zmaga demokracije — mir v Evropi.

Osrednje glasilo španskih socialistov »El socialista« je prineslo 25. junija t. l. oklic španske socialistične stranke, v katerem poudarja ogromni pomen borbe med socializmom in fašizmom, med pristaši weimarske nemške republikanske ustave in monarhistično militaristično reakcijo, ki se bo odigrala v državno-zborskih volitvah dne 31. t. m. v Nemčiji.

V znak solidarnosti je stranka razpisala denarno podporno akcijo, kateri je prispeval izvršni odbor kot prvi 1000 mark. V boju za demokracijo, pravi oklic, sta španski in

All si že poravnal naročnino? Ako še ne, stori takoj svojo dolžnost!

nemški socializem solidarna, ker od izida tega boja ni odvisna le nemška svoboda, marveč tudi evropski mir.

Španski socialisti so podporni akcijo pričeli povsem iz svoje inicijative, ker vedo ceniti borbo za svobodo iz lastne izkušnje. Španski socialisti presojaajo položaj enako kakor dunajska »Arbeiter-Zeitung«, ki je zapisala: »Dne 31. julija se bo odločevalo o usodi sveta!«

Kako štedijo Zedinjene države v Ameriki. Zedinjene države ameriške so strogo kapitalistična država, ki se obenem zavedajo posledic gospodarske krize. Zato so posamezne zvezne države kakor tudi zvezna vlada že marsikaj ukrenile za vzdrževanje nezaposlenih. Skrb za nezaposlene se nalaga predvsem občinam v obliki dobrodelnosti, kar sicer ne odgovarja morali. V Ameriki imajo 10½ milijona nezaposlenih, zato je razumljivo, da države pospešujejo tudi ogromna javna dela. Za Ameriko prav značilen pa je sklep senata, da morajo vsi državni uradniki, ki imajo nad tisoč dolarjev (t. j. 56.000 Din) plače na leto, oditi za en mesec na brezplačni dopust. Ta prihranek, s katerim hočejo razbremeniti sicer samo proračun za 150 milijonov dolarjev (8½ milijard dinarjev) in ki ne bo zadoščal, ima to moralno stran, da se vzame tam, kjer je, in da se pusti plače, ki ne dosežajo niti ekstenznega minimuma, nedotaknjene.

III. REDNI OBČNI ZBOR Cankarjeve družbe

je s sklepom seje odbora Cankarjeve družbe z dne 14. junija 1932 sklican za četrtek, dne 14. julija 1932 ob pol 8. uri zvečer v prostorih Strokovne komisije v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika II. rednega občnega zbora.
2. Poročilo uprave in nadzorstva.
3. Samostojni predlogi.
4. Književni program za l. 1932-33.
5. Razno.

Samostojni predlogi se imajo poslati odboru najpozneje do 10. julija (§ 12, lit. I. pravil).

Če ob določeni uri ne bo navzoč vsaj deseti del vseh ustanovnikov (§ 13 pravil), se vrši eno uro pozneje občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih ustanovnikov.

Ljubljana, dne 15. junija 1932.

Za odbor Cankarjeve družbe:

Iv. Vuk, s. r., t. č. predsednik.
Ciril Štukelj, s. r., t. č. tajnik.

Stavka delavcev pri regulaciji Ljubljane

Nezaslišano izrabljanje delavcev.

Regulacija Ljubljane v Ljubljani že traja dve desetletji. Sedaj so pričeli poglabljati strugo in je bilo zaposlenih pri tem delu blizu 400 delavcev v izmenah po devet in devet ur. Delo plačujejo pri regulaciji Ljubljane jako slabo. Po 3 in 3.50 Din, to so običajne mezde, da si je delo jako težko in umazano ter mogoče v glavnem le ob lepem vremenu. Kaj pomeni ta zaslužek za samce in zlasti rodbinske očete, domače in tuje, ki so prišli sem za borim kruhom, tega pač ni treba pojasnjevati. Skratka, potrpljenje delavstva je minilo in zahtevalo je vsaj 4 Din plače na uro in osemurno delo. In tako je nastala v petek stavka. Stavkujoči delavci so zahtevali, naj jim podjetje da predurjen na že opravljeno delo, ker izplačuje mezde štirinajstredno, toda podjetje je zahtevalo odklonilo, pač pa je zagrozilo, da izplača vsakega delavca, ki bi hotel delo sploh zapustiti. V soboto zjutraj je pa firma že najela okoli 70 novih delavcev, kar pa ni zaleglo, ker v soboto popoldan je ostala cela druga skupina doma.

Vzrok tem slabim razmeram pri javnih delih je, ker se oddaja dela brez dogovora glede plačevanja delavcev in delovnih razmer. Pri dru-

gih enakih podjetjih so razmere še slabše. Nek podjetnik je plačeval bosanske siromake po 1.50 Din na uro. In nihče se ni zgražal, da bi bil to celo po katoliških naukih glavni smrtni greh.

Javne oblasti imajo dolžnost, da tem razmeram posvetijo več pažnje; dolžnost delavstva pa je, da se organizira v svobodnih strokovnih organizacijah.

Stavka pri delih v Ljubljani končana.

V ponedeljek dopoldne so se vršila pogajanja s stavkujočimi pri regulaciji Ljubljane.

»Slograd« (podjetje), trije delavci in zastopniki organizacij so sklenili naslednji dogovor:

1. Podjetje »Slograd« plača vsem delavcem po 3 Din na uro;
2. po 14 dnevem zaposlenju bodo delavci razvrščeni v kategorije in se jim bo plača zvišala na 3.50 Din;
3. Podjetje se obveže, da nobena stavkujočih ne bo zasledovala ali preganjalo.

Pri pogajanjih je zastopal delavsko zbornico s. Kopač, strokovno komisijo s. Vuk.

Ofenziva nemške reakcionarne vlade ali uvod v državljansko vojno.

Proti volji večine vlad nemških dežel je izdal baron Papen, odgovorni kancler nemške države zasilno odredbo, s katero razveljavlja vse deželne odredbe, ki prepovedujejo oborožene uniformirane organizacije.

»Vorwärts« očita vladi, da je v službi Hitlerjevega generalnega štaba, oziroma je njega izvršilni organ. Zaradi tega očitka je zahteval državni notranji minister od pruskega notranjega ministra soc. dem. Severinga, da mora »Vorwärts« ustaviti za pet dni ali pa sploh prepovedati. Isto zahtevo je poudaril tudi glede drugih opozicijskih listov. Bavarska vlada je takoj vložila protest proti novi odredbi pri državni vladi ter izjavila, da se odredbi ne more pokoriti.

Papenova vlada je pričela borbo proti največjim deželam nemške države, proti Prusiji, Bavarski, Vrttembergu in Badenski, kar pomeni politično jako drzen korak v negotovost, v temo.

Korak nemške državne vlade pomeni izzivanje državljanske vojne, ker proti ogromni večini naroda, naroda, ki je organiziran v delavskih in kulturnih organizacijah naprednih in demokratičnih naziranj, se mora

zavratni teroristični poizkus vsekar izjaloviti. Baron Papen je namreč v veliki zmoti, če meni, da baronovski in generalski naslovi, za katerimi se skriva nemški kapitalizem, v današnji dobi še imponirajo.

Prelivanje krvi v Nemčiji je zopet kriva plemenska in vojaška kamara v službi kapitalizma.

Proč z reakcijo!

Dežela brez dolga. Edina dežela na svetu je polotok Aljaska, ki nima dolga. James Wickersham, ki je delegat na mednarodnih konferencah, je rekel, da Aljaska vedno tako uravnava svoj proračun, da je v ravnotežju. Če česa ne more v gotovini plačati, pa ne kupi. Kmetje plačujejo en odstotek davkov, v mestih pa dva odstotka. — Aljaska je severna dežela, ki res nima večjih potreb. Vendar je pa izrek pomemben. Če so države pred vojno vedele, da vojne ne morejo plačati v gotovini, naj bi je ne bile pričele. In čez mero so se zadolžile in se še zadolžujejo, čeprav vedo, da ne bodo moge plačati dolgov. Zakaj torej nepotrebne izdatke za nove vojne. Končno bo pa dolgove le treba — črtati.

Doma in po svetu.

Nova vlada. Novoimenovana vlada g. Srskeča je od 6. januarja 1929 tretje ministrstvo. Prvo ministrstvo je reprezentiral general Živković, drugo dr. Marinković, tretje pa reprezentira dr. Srskeč. V novi vladi so ostali — razen dr. Marinkovića — vsi prejšnji ministri, vrhu tega je bilo imenovanih še pet novih ministrov, tako da imamo sedaj vsega skupaj 17 ministrov, med njimi so trije, namreč dr. Kramer, Maksimović in Karamehmedović, brez portfelja. Po zatrdilu uradnega poročila je dr. Marinković odstopil iz zdravstvenih razlogov, ker je že dalj časa bolan. Listi vedo poročati, da se bo dr. Marinković zaradi bolezni sploh umaknil iz političnega življenja. Z dr. Marinkovićem izgubi radikalna kmetska demokracija markantno osebnost. Veljal je za izobraženega in izkušnega političarja. Poznal je velik pomen politične demokracije in samouprave za zdrav političen napredek naroda. Škoda je, da ga je bolezen ovirala izvesti program, ki si ga je postavil ob prevzemu vladnega predsedstva.

Vojvoda Jovanović-Lune ustrelen. V soboto, 2. t. m., sta se komitaški vojvodi Kosta Pečanac in Jovanović-Lune podala iz Belgrada v Niš na veliko zborovanje komitašev. Jovanović-Lune je imel s seboj paket, v katerem so bile neke škatle — kakor piše »Vreme« — za nabiranje prostovoljnih prispevkov. Na kolodvoru v Nišu pa se je paket zdel policijskemu uradniku sumljiv. Pozval je vojvodo Luneta, naj odpre paket. To je vojvodo strašno raztogotilo. Zgrabil je policista za vrat, ga potisnil v kot in ga pričel daviti. Policist pa si je osvobodil roke, izvlekel iz žepa revolver in je vojvodo ustrelil v srce. Tudi vojvoda je še skušal izvleči svoj revolver, vendar mu je roka omahnila in je umrl. — Vojvoda Jovanović se je v vojni zelo odlikoval. V zadnji narodni skupščini je bil tudi narodni poslanec in prijatelj Puniše Račića. Z njim vred je prišel zaradi streljanja v skupščini na zatožno klop, vendar je bil oproščen, ker se mu krivda ni mogla dokazati. Njegova smrt je za nacionalne kroge velika izguba. Pokopan je bil v Vrnjački banji. Pogreba so se udeležili med drugimi tudi moravski ban, armijski komandant iz Niša in predstavniki vseh nacionalnih društev.

Pijani so ubili žandarja. Na Jezerskem je prišel v gostilno žandar napovedat policijsko uro. Trije pijani mladiči so izzivali s tem, češ, da naj počaka, da izpijejo. Kmalu so odšli iz gostilne brez nadaljnega konflikta in žandar za njimi. Ne daleč od gostilne so mladeniči iztrgali iz plo-

Angelo Cerkvjenik:

ROSA.

(Povest.)

— Poskusiva! Verjeti hočem, da nama bo uspelo!

Poslovala sta se.

Rosa je pisala:

»Sama sem. Tako zelo sama. O, zahotelo se mi je pesmi severne brezmejne beline, da bi našla smisel v absolutnem miru...«

Hotela sem verjeti, da bom mogla živeti mirno, a verjeti ne morem. Niti besedam ne morem več verjeti, ki jih govorim.

Kaj vse ne govorim o zakonu! Vse, karkoli povem, je tako čudno in žalostno. Niti sama ne morem verjeti. In vendar je vse v svojem bistvu resnično. Razum mi pravi tako, podzavest drugače. Zaman: podzavest je močnejša! Saj je vse lepo in prav, a boleti mi ta zavest ne zmanjša.

Z Bojom ne bom mogla živeti. Bojo bo trpel zavoljo Tanje.

Žalostnih ljudi ne ljubim. Ne morem poleg njih živeti. Dokler sem tukaj, hočem videti okrog sebe srečne in zadovoljne ljudi.

Moje življenje je presekano na

dvoje in vendar bi bila tako rada vesela.

Ranjena sem in rada bi pela, vriskala...

Ločiti se bom morala...

Da bi se sama umorila? Ne, kljub vsemu je življenje prelepo...

In kako bi Bojo živel v zavesti, da sem šla zavoljo njega v smrt? Kako bi nosil težo te zavesti? In če bi se kdaj pozneje razočaral nad — Tanjo, kar ni nemogoče, kako bi mu bilo, ko bi se zavedel, da me je poginjal v smrt na ljubo fati morgani?

O, ko bi možki vedeli, kako zelo enake smo si skoraj vse ženske med seboj, ko bi vedeli, kako malo pridejo tiste malenkostne razlike pri posameznih ženskah v poštev, kako kmalu bi prenehali iskati v vsaki nepoznani ženski kaj novega. Možki je kakor zemljiska krogla. Vrti se, vrti in vedno se vrača na isto mesto. Ko se vrne na mesto, kjer je nekdanje stal, in ugotovi, da je zopet prehodil že znano mu pot, se sam sebi smeje in čudi — prihodnji dan pa zopet pozabi na vse in zopet odide na isto pot... Tako se stotič zopet povrne na isto točko zemljiske oble... V vsaki še neokušeni ženski sluti devico, v vsaki še neznanu deklici svetnico, v vsaki še

tako navadnih očeh — čarodejko, v vsakem še tako vsakdanjem srcu — čudežno lepoto, dobroto in plemenitost! Ko okusi od vsega drobtinico in uteši svoj glad, se zopet vrača s početka na staro pot... Čimbolj je varan, tembolj je lahkoveren...

Osel gre na led samo enkrat, možki ume to oslovsko lastnost potisočeri...

Dobre volje sem...

Naj končam, če ne bom napisala še kakšno neumnost!

Smejala se je in si je čestitala.

Ali je morebiti vesela, ker je odšla Tanja? Mogoče! Ali more kontrolirati svoja čustva in občutja? Ne more. Trenutek joče za njo, v prihodnjem trenutku se veseli, da je ni več poleg nje. Odkod tako čudne in nagle spremembe v meni? Zakaj pade tako hitro in nepričakovano v lepo, čisto, neomadeževano misel in željo — kapljica strupa, grda in umazana, marsikrat zločinska misel? Kar sama od sebe pride, ne da bi jo kdo vabil... Še več: proti volji pride; pride, čeprav jo sovražiš, čeprav se je braniš... Pride nepovabljena in nezaželjena... Pride, ker je v meni... je tisti drugi, tretji... deseti del mojega bitja, ki spi od pradavnine v meni.

Vsi smo takšni.

Solnce ji je pregnalo črne misli in ji prineslo sladak sen.

XVII.

Poskušala sta zopet živeti, kakor nekdanj; Bojo je bil vedno ljubezniv. Nikdar ni omenjal Tanje. Kramljaj je z Roso o vsem mogočem, mnogokrat jo je vzel v naročje in jo božal, kakor v tistih prvih dnevih; zvečer je včasih sedel v njeni sobi, dokler ni zaspala, potem pa se je podal na delo. Čital je in pisal, da bi v delu potopil vedno znova vračajočo se misel, da bi izbil dno hrepenenja, ki je bilo — brez dna.

Rosa je skoraj že začela verjeti, da je bil Bojo Tanjo videl, spoznal in okusil, da se je njegovo hrepenenje utešilo. Verjeti je začela, da jo bo morebiti pozabil. Samo včasih ga je zalotila vsega zamišljenega, žalostnega, včasih tako zelo raztresega, da je pri govorjenju zamenjal dvema besedama zloge tako, da je poslednji zlog prve besede zamenjal s prvim zlogom druge besede, ne da bi bil to opazil... Mnogokrat ni mogel kontrolirati izgovorjenih misli. Vendar je upala, da bo vse to minilo.

(Dalje prih.)

ta droge in počakali, da je prišel žandar mimo. Tedaj so navalili nani in ga pobili, potem pa zbežali. Žandarja so odpeljali v Kranj, ki pa je med potjo zaradi poškodb umrl. Mladenci pa sede v ječi in bodo kaznovani.

Sprejem gojencev v državno prometno železniško šolo. Uprava državne prometne železniške šole sprejme za leto 1932-33 do 120 kandidatov. Šolanje traja dve leti. Kandidati morajo uspešno opraviti sprejemni izpit iz srbsko-hrvatsko-slovenskega jezika, iz aritmetike in geometrije za nižje razrede srednjih šol in iz geografije s posebnim ozirom na Jugoslavijo. Vsak kandidat mora prošnji priložiti potrdilo policijskega oblastva glede našega državljanstva in potrdilo o svojem vedenju.

Veliko se govori o Marxu in mnogo ljudi se imenuje marksiste ali protimarksiste. Kdo pa res pozna glavno Marxovo delo »Kapital«, ki bi ga moral imeti doma in vedno znova prebirati vsak delavec?! Doslej ga marsikdo ni mogel poznati, ker ne obvlada nemščine. Zdaj pa izide v slovenščini v založbi konzorcija »Svobode«. Kdor se še ni naročil nanj, naj to čim prej stori!

Nova tekstilna tovarna v Osijeku. Tkalnica svilenega blaga v Osijeku je zaprosila občino, da ji dodeli stavbišče, na katerem bo zgradila tovarno za moderno barvanje svile. Tovar na bo veljala tri milijone dinarjev in zaposlovala izpočetka okoli sto delavcev.

Volilna reforma za volitev rimskega papeža. Rimskega papeža volijo kardinali v konklavah. Zberejo se v Rimu in ločijo od zunanjega sveta, dokler ne izvolijo novega papeža. Sedanjí papež pa se bavi z mislijo, da naj bi papeža volili vsi škofi, ne samo kardinali, ker bi s tem postala moč hierarhiije bolj »demokratska«, to je širša. O tem načrtu bo še razpravljali kardinalski zbor, takozvani konsistorij.

Avstrijski sodniki proti deljenemu izplačevanju mesečnih prejemkov. Kakor smo že poročali, namerava avstrijska vlada radi finančne krize uvesti deljeno izplačevanje mesečnih prejemkov državnim nastavljenecem v dveh delih, 1. in 15. v mesecu. Temu so se uprle razne organizacije državnih nameščencev. Tudi zveza avstrijskih sodnikov je poslala vladi posebno spomenico, v kateri ugotavlja, da je izplačevanje plač v dveh obrokih v opreki s službenim pravilnikom in obstoječimi zakoni, torej protizakonito; štedilo naj bi se raje s poenostavitvijo v poslovanju javnih uradov, ki se pripravlja že 12 let, a še do danes ni ničesar izvršene. Je pa tudi skrajno nemoralno, obremenjevati državne nameščence, medtem ko nudi država neomejeno jamstvo bankrotnemu podjetju. (Mišljena je zloglasna Kreditanstalt.) Zadnje vesti že poročajo, da je vlada svoj prvotni sklep že ukinila.

Lepa zmaga čeških soc. dem. kovinarjev v plzenski Škodovki. V juniju so se vršile volitve obratnih zapnikov v znanih Škodovih tovarnah v Plznu. Oddanih je bilo 7157 veljavnih glasov napram 12.000 pri zadnjih volitvah. Toliko je bilo v zadnjem času delavcev reduciranih. Od tega so dobili: socialno demokratična zveza kovinarjev 4492 (lani 6798) glasov, v odstotkih napram oddanim glasovom je to porast za 6,22 odstotka in 12 mandatov (lani 11); narodno-socialistična organizacija kovinarjev je dobila 1698 (2816) glasov, porast za 0,19 odst., 4 mandati (5) in komunisti 967 (2386) glasov in 2 (4) mandata. Lani je bilo voljenih 20, letos pa samo 18 delavskih zapnikov. Zanimiv je rezultat volitev, ki kaže, kako je socialna demokracija napredovala in dosegla pri večjem količniku, ker je bilo razdeliti manj mandatov, še enega zapnika več in 6,22 odst. več glasov. Kljub vsej brezposelnosti in kljub vsem redukcijskim češki kovinarji niso dolžili za krivca tega svojo strokovno organizacijo, kakor se to dela čisto pri nas, nego so se je še bolj oklenili,

Dr. Avg. Reisman:

Delovno pravo v novem obrtnem zakonu.

(Iz predavanja o novem obrtnem zakonu v Strokovni komisiji v Mariboru.)

(Nadaljevanje.)

Učenci oz. vajenci.

Kedaj prestane učno razmerje? (§ 271—276.)

1. Razrešitev brez krivde službodavca ali učenca.

Ne da bi bilo treba navajati tehten vzrok, prestane učno razmerje po § 271 o. z., če preteče učni čas, določen s pogodbo ali po zakonu oziroma z naredbi; če mora učenec nastopiti vojaško službo v kadru; če je bil lastnik obrta obsojen radi zločinstva ali prestopka iz koristljubja ali zoper javno moralo, ali radi zločinstva, oziroma prestopka za kazniva dejanja, storjena naklepoma zoper življenje in telo svojega pomožnega oseboja (§ 255 o. z.). Če je upravna oblast obrtniku odvzela pravico, imeti učenca; če učenec ali službodavec umre, izvršiši slučaj § 14, ko sme obrt nadaljevati vdova in maloletni otroci, ali če preneha obrt.

Če se obrt po smrti službodavca nadaljuje, mora naslednik obdržati na uku dotedanje učence v obrtu in skleniti z njimi novo pogodbo o nadaljevanju učenja, če to želi učenec sam ali njegovi zastopniki.

2. Službodavec lahko razdere pogodbo.

V splošnem lahko razdere učno pogodbo z učenecem službodavec iz enakih tehtnih vzrokov, preden poteče dogovorjeni rok in brez odpovedi večinoma iz istih razlogov, kot smo jih navedli že poprej za razvezo službenega razmerja brez odpovedi za pomožno osebo (§ 239). Posebej pa še navaja § 272 o. z. za razvezo učne pogodbe pred potekom roka in brez odpovedi sledeče tehtne razloge:

a) Če postane učenec za delo ali učenje telesno ali duševno nesposoben, ali se ugotovi, da se sploh ne bo mogel izučiti v stroki, ali je to delo nevarno za njegovo življenje in zdravje, ali če učenec po svoji krivdi oboli za nalezljivo boleznijo, ki mora biti dokazana z zdravniškim spričevalom;

ker vedo, da je njih rešitev samo v močni svobodni in razredno zavedni organizaciji. Kovinarji po vsej Jugoslaviji, ravajte se po tem vzgledu in posnemajte v zavednosti svoje češke tovariše in sodruge.

Bivši portugalski kralj Manuel II. je v Londonu umrl. Zaradi bolezni v grlu so žleze zatekle in se je zadušil. Star je bil 43 let.

Volitev kandidata za predsedništvo Zedinjenih držav. Kongres demokratske stranke, ki je te dni zboroval v Zedinjenih državah ameriških, je po trikratnem glasovanju, ki so bila zaradi razcepljenosti neveljavna, postavil za predsedniškega kandidata Franca Roosvelta. Roosvelt je končno dobil dvetretjinsko večino, 945 glasov, dočim je dobil njegov zadnji nasprotnik Al. Smith 190 glasov.

Gledališka olimpijada v Moskvi. ki se vrši vsako leto že nekaj let, bo letos v oktobru mesecu. Poleg sovjetskih delavskih gledališč in umetniških brigad bodo sodelovali tudi nemški, francoski, angleški, japonski, kitajski, turški, avstrijski, ogrski, poljski, belgijski, čehoslovaški, ameriški in drugi delavski odri v umetniških krožkih.

Ljubljana.

Ljubljanska občina in volilni red za mesta. Ljubljanska občina javno še ni povedala, kakšne želje ima glede novega občinskega reda za avtonomna mesta. Iz poročil, ki so bila objavljena, je razvidno le razmotrivanje o upravni organizaciji. Kakšen naj bo volilni red, kakšne naj bodo določbe o socialni politiki, o delavskem varstvu itd., o tem niso še govorili. Tudi o tem je potrebna jasna beseda. Svočas so si šli trije zastopniki ljubljanske občine ogledat dunajsko občino, enako kakor zagrebški, londonski, nemški in ameriški. Nekaj so se gotovo naučili pri tej vzorno upravljani občini. Nikjer pa še nismo čitali, da bi bili gospodje predlagali enake uredbe kakor jih ima Dunaj, enako volilno pravico kakor jo imajo Dunajčani. Naj store to, da ne bomo rekli, da so šli brez potrebe na Dunaj. Dobre stvari je treba uvesti!

Nabirajte člane

za Cankarjevo društvo. Za 20 Din dobi vsak član 4 lepe knjige.

b) če učenec brez odobritve ali zakonito priznanega pridržka zapusti delo za tri mesece;

c) če je učenec obsojen radi zločina ali prestopka, storjenega iz koristljubja ali zoper javno pravost ali če sklene sodišče, da se izroči v dom za vzgajanje maloletnikov, v poboljševalnico ali prisilno delavnico, ali se kaznuje pri sodišču ali upravni oblasti s kaznijo na prostosti, daljšo od meseca dni;

č) če se izkaže, da je sklenil učenec ali njegov zastopnik učno pogodbo z neresničnimi ali lažnimi listinami, ali da se ni razrešil obveznosti iz kake prejšnje učne pogodbe.

Pomota v zakonu: V točki 6 § 272 dopušča zakon službodavcu razvezo pogodbe brez odpovedi iz istega razloga, kot pod t. 2, t. j. če zapusti učenec delo brez odobritve, le da v tem slučaju zadostuje že rok 2 tednov. Očividno je torej zakonodajalec v t. 2 ali 6 § 272 pomotoma citiral t. 3, odst. 1 § 239.

Odpovedati pa je treba v 1 tednu.

Službodavec pa mora pogodbo radi gornjih razlogov odpovedati najpozneje v enem tednu od dne, ko je zvedel za te vzroke. Drugače ta njegova pravica ugasne, kakor tudi pravice službodajalca napram pomožnemu oseboju, če je vedel za tehtne vzroke odpovedi več kot teden dni, izvršiši razlog, če je službojemalec več kot 4 tedne bolan, ali se med delom kljub opominom udaja pijančevanju.

Učenec je pri teh razlogih takojšnjega odpusta napram pomožnemu delavcu v toliko bolj zaščiten, ker sme obrtnik odpustiti učenca v slučaju obsodbe na zaporno kaznen se po enem mesecu kazni na prostosti, medtem ko zadostuje za odpust pomožnega delavca že obsodba na 14 dni odvzema svobode.

(Dalje prihodnjč.)

Počitniški dom.

Po inicijativi »Društva za zdravstveno zaščito otrok in mladine v Mariboru« ter s podporo mestne občine in banovine, se je pred tremi leti na zapuščinem posestvu, katero leži pol ure od sv. Martina na Poh. (pribl. 850 m nad morjem) otvoril Počitniški dom za slabotne in revne otroke.

Ta skromni počitek, ki je bil s strani javnosti sprejet s precejšnjim pesimizmom, je danes že gotov čin, ki zasluži priznanje vsakega, ki se zanima za socialne probleme, zlasti za zaščito otrok.

V treh letih se je ta zavod kolosalno razširil. Iz male kmečke bajte je danes nastal dvonadstropni »hotel« z dobro urejeno ekonomijo, poleg katerega stoji tri spalne barake z vsemi potrebnimi igrišči, bazeni, vodovodi itd.

Posestva (polja, travnikov, gozda in igrišč) je nad 32 oralov, ki bo zadostovalo za preskrbo doma.

Počitniški dom ima sedaj (po dokončani glavni stavbi) prostora za okrog 140 do 150 otrok z oskrbniki in nadziralci ter stoji na lepem in klimatsko ugodnem terenu.

Sezija letovanja se je letos pričela 12. junija in bo trajala do 8. septembra ter bodo otroci sprejeti v treh skupinah.

Sprejemajo se otroci od dovršenega 7. do 14. leta starosti. Za sprejem se upošteva slabotnost, gorskega zraka potrebne otroke revnih in srednjih slojev, katere priporočajo šolski ali drugi uradni zdravniki.

Oskrbnina znaša Din 20.— na dan za otroka. Občina, »Zdravstveni dom«, »Rdeči križ« in nekaj tudi banovina pošiljajo otroke na svoj račun.

Mestna občina ima za to leto rezerviranih okrog 100 postelj, od teh bo sprejetih 85 brezplačno, ostali pa proti mali odškodnini. (Za 85 je predviden znesek v proračunu mestne občine.) Ostale prostore zasejejo otroci, katerih starši plačajo polno oskrbo.

Prehrana otrok sestoji iz zajtrka (kava s kruhom), južine (kruh z marmelado, surovim maslom ali medom), obeda (juha, pečeno ali teleče meso s prikuhami, kompotom itd.), popoldanske južine (kakor dopoldne), večerje (mlečna jed ali kaka druga lahka mesna jed).

Nadzorstvo nad otroci vrše pedagoško izobražene moči, zaščitne sestre, zdravniki in društveni odbor. Na vsakih 15—20 otrok odpade po ena nadzorna moč.

Za razvedrilo otrok je preskrbljeno. Sprehodi, taborenje, kopanje, izleti, igre itd., tako da otrokom hitro mine čas v lepem, kakor tudi v slabem vremenu. Na otrocih obrazilih se opaža vidno zadovoljnost in razigranost. Domotožje po navadi zgine že takoj prve dni.

Dovoljeni so tudi obiski staršev in sorodnikov otrok. Vprašanje je le, ako taki obiski dobro vplivajo na razpoloženje otrok. To radi tega, ker so nekateri otroci, ki imajo redne tedenske obiske in prejemajo razne darove, drugi, bolj revni in brez staršev pa nikdar, ali le redko kedaj. Prvi se obiskov vesele, drugi so radi teh obiskov otožni in poparjeni, ker se čutijo manj vredne.

Nekaj, kar sem videl, in kar ni name dobro vplivalo, je prestroga šolska in verska disciplina. Ne vem, čemu naj se otroke sili, da morajo moliti pred jedjo in po jedi, ko je vendar to tudi za vernika le profanacija molitvic.

Graz ima svoj krematorij.

Otvoritev novega krematorija ob ogromni udeležbi občinstva. — Ideja vpepeljevanja mrličev napreduje.

Minulo nedeljo se je vršila v Grazu slavnostna otvoritev novo zgrajenega krematorija, ki se nahaja ob centralnem pokopališču. Krematorij je zgrajen na najmodernejši način in je skupna last društva prijateljev za moderno vpepeljevanje mrličev »Die Flamme« (Ogenj) v Grazu in pa delavskega osrednjega društva »Die Flamme« na Dunaju. Gradbeni stroški tega krematorija, ki je zgrajen v sredini krasnega novo urejenega parka, kjer bodo hranili žare, znašajo Din 3.200.000.—

Ob prisotnosti 10 tisočglave množice se je ob 11. uri pričela otvoritvena slavnost z izvajanjem molitve iz opere »Lohengrin« po članih orkestra graške opere. Delavsko pevsko društvo »Voran« pa je s spremljevanjem godbe krasno prednašalo posvetitveni koral od Eryina Bendla. Sledili so pozdravni govori. Kot prvi je govoril mestni svetnik August Lindner, načelnik stavbenega odbora; nadalje predsednik centralnega delavskega društva »Die Flamme« na Dunaju Jakob Payer, med svetnik dr. Karel Purkart, kot predsednik graškega društva »Die Flamme«, in pa župan s. Vincenc Muchitsch, ki je govoril v imenu mesta Graz. Vsi govorniki so zlasti podčrtavali, da je večina v graškem mestnem zastopu, ki jo tvorijo delavci, pokazala polno razumevanje za prizadevanja društvenega odbora ter da mu je šla pri gradbi krematorija v vsakem oziru na roko. Končno je delavsko pevsko društvo »Voran« zapelo še zaključni koral, orkester pa je predvajal zbor romarjev iz Wagnerjeve opere »Tannhäuser«, nakar se je vršil ogled notranjosti krematorija.

Prijaznemu povabilu graškega društva »Die Flamme« se je odzvalo tudi naše društvo »Ogenj« iz Maribora, katerega je pri otvoritvi zastopala 8 članska deputacija odbornikov. Svoje zastopnike pa so poslala tudi številna društva iz ostalih krajev Avstrije.

Popoldne se je vršila slavnostna seja graškega društva »Die Flamme« in zastopnikov iz ostalih krajev, ki so vsi z veseljem konstatirali, da je z gradbo novega modernega krematorija v Grazu storjen velik korak naprej v pogledu razširjevanja ideje modernega vpepeljevanja. V krasno zasnovanem govoru je ob tej priliki čestital graškemu društvu »Die Flamme« tudi predsednik mariborskega društva »Ogenj«, dr. Avg. Reisman ter se zahvalil vodstvu za ugodnosti, ki jih nudi članstvu društva »Ogenj«. Na ta način je omogočeno, da zamože tudi naše društvo nuditi svojim članom vkljub nizkim prispevkom ugodnosti, kakor jih uživajo člani graškega društva »Die Flamme«. Govornik je žel za svoja izvajanja vesplošno odobravanja.

Avstrijskemu delavstvu čestitam k novi kulturni pridobitvi.

Lahko trdim, da 99% lačnih otrok ne misli na molitev, temveč z zamaknjenimi očmi gleda v krožnik, ki stoji pred njimi na mizi. Otrok ni še izgovoril zadnji amen, že ima polno žlico v ustih. Zakaj bi ne pustili vsaj ta čas otroke proste vseh duševnih in telesnih spon. »Saj smo Slovenci itak znani kot najbolj pobožni narod.«

A' vzlic tem hibam napravi Počitniški dom, njegova ureditev, organizacija in nadzorstvo na vsakega najboljši vtis, da mora priznati, da je taka institucija vse podpore vredna in da je le želeli, da bi se tako razširila, da bi zadostovala za vse slabotne, svežega zraka in dobre hrane potrebne revne otroke, katerih je v Mariboru in okolici več kot preveč.

Dolžnost mestne občine naj bo ta, da za prihodnje leto omogoči vsaj še enkrat tolikemu številu revnih otrok kruh in zrak v tem gorskem zavetišču.

Zlasti naj bi se posvečalo vso pažnjo revnim proletarskim otrokom, ki trpe na pomanjkanju dobre hrane, zdravega stanovanja in zraka. V prvi skupini, ki sedaj biva na počitnicah, je 20 otrok, katerim se na prvi pogled vidi, da so revni in potrebni, poslanih od mestne občine; 13 jih je poslal Zdravstveni dom, ostali so na račun svojih staršev. Vseh je okrog 60. Mestni občini bi tudi priporočal, da obdrži in poveča svojo ingerenco na tem zavodu, katerega tako uspešno in požrtvovalno vodi že ves čas upravitelj banovinskega dečjega doma v Mariboru, g. F. Dimnik, ki je na videz strog, v srcu pa blag in pravi oče v oskrbo izročenih mu otrok, za katere skrbi s pomočjo ostalih gg. učiteljev in učiteljic ter drugih sodrujnikov.

Maribor.

Koliko časa še? Mariborski najemniki, kakor tudi najemniki iz ostalih mest v naši državi, se že leta in leta borijo za zopetno uvedbo zakonite zaščite stanovanjskih najemnikov. Hišni posestniki pa seveda tudi ne mirujejo ter se v svoji protigigantaciji poslužujejo vseh mogočih sredstev, da bi onemogočili to akcijo najemnikov. Tako so nedavno tega v dnevnem časopisu hišni lastniki zagotavljali, da sporov med najemniki in hišnimi lastniki domala ni več in da tudi najemnine niso visoke, pri čemur so se zlasti sklicevali na Maribor, kjer so baje najemnine najnižje. Zatrjevali so dalje tudi, da bodo prostovoljno znižali najemnine, kar je pa seveda ostalo le pri obljubah. Očividno so pa hišni lastniki svoj namen vendarle dosegli, ker se do danes nimamo zakona o ureditvi in maksimiranju najemnin! Medtem pa se vršijo skoro vsak dan nove deložacijske najemnikov. Največkrat so med deložiranci družine s številnimi otroci, ki pri tem največ

trpijo. Vse to seveda ne gane gotovih hišnih lastnikov, ki so bodisi dobri rodoljubi, ali pa zvesti pristaši katoliške akcije. To se dogaja v času, ko delovni sloji trpe pomanjkanje in bodo vsled današnjih gospodarskih prilik. Koliko časa še!

Tlakovanje cest. Pristojno ministrstvo je menda pred dnevi končno rešilo vprašanje kredita za javna dela v Mariboru. Zankrat se bodo tlakovale le nekatere ceste in se sme v to svrhu porabiti le okrog 4 milijone dinarjev za delo in material. Seveda je ta vsota zelo nizka, zlasti, ker se je doslej kaj rado zatrjevalo, da se bo v tem letu investiralo kar 30 milijonov Din za javna dela v našem mestu. Tlakovanje cest in ulic bo izvedla mestna občina po večini v lastni režiji.

Jubilej pekovske zadruga v Mariboru. V nedeljo, dne 3. t. m., so obhajali pekovski mojstri proslavo 25 letnega obstoja tukajšnje zadruga pekovskih mojstrov za mesto in okolico.

Smrtna nesreča 80 letnega starčka. V soboto, dne 2. t. m., se je zgodila na Glavnem trgu prometna nesreča, ki je zahtevala človeško žrtev. Okrog 10. ure dopoldne je v bližini trgovine Zinzhauer podrl na tla nek kolesar, ki se je moral izogniti izvoščku, 80 letnega berača Ivana Kaca od Sv. Duha. Baš takrat pa je privozil mestni avto za fekalije in dasi se je sofer na vso moč trudil, da bi se izognil na tleh ležečemu ponesrečenecu, se mu to ni posrečilo. Pod kolesi težkega avtomobila je nesrečni starček dobil tako težke poškodbe, da je takoj na licu mesta umrl. Vzrok nesreče je v tem, da je zlasti v tržnih dneh na Glavnem trgu velika gneča, direktna krivda pa ne zadene nikogar.

Stiridesetletnica obstoja delavskega pevskega društva »Frohsinn«. Dne 13. avgusta t. l. bo praznovalo del. pevsko društvo »Frohsinn« 40 letnico svojega obstoja. Delavska kulturna društva se naprošajo, da naj na ta dan opuste vse lastne prireditve.

Jesenice.

Proslava Mednarodnega zadružnega dne na Jesenicah. Pet delavskih zadrug, ki obstoje na Jesenicah, bo v nedeljo, 10. t. m., slovesno proslavilo X. Mednarodni zadružni dan. Spored proslave bo predvidoma tak: V soboto, dne 9. t. m., ob 20. uri zvečer priredi jeseniška podružnica »Svobode« slavnostno akademijo z recitacijami, deklamacijami, s petjem, slavnostno sliko itd. V nedeljo, dne 10. t. m., ob pol 5. uri zjutraj bo budnica. Ob 10. uri dop. bo slavnostno zborovanje, po slavnostnem zborovanju bo pred Delavskim domom na Savi promenadni koncert kovinarske godbe. Zvečer ob 7. uri bo ev. vrtni koncert na vrtu Delavskega doma. Sodelujejo poleg zadrug in strok. org. SMRJ še pevski in dramski odsek »Svobode«, kovinar-

ska godba in Zveza del. žena in deklet. Prodajalne Konzumnega društva za Slovenijo bodo slavnostno okrašene. Pozivamo vse zadrugarje ter člane strokovnih in kulturnih organizacij, da se vseh teh proslav v največjem številu udeležijo. Na svidenje pri delu za gospodarsko osamosvojitve!

Drž. meščanska šola v preteklem šolskem letu. Tukajšnja drž. meščanska šola je obiskovalo v tekočem šol. letu 126 učencev in 135 učenk, skupno 261 otrok. Odlično in prav dobro je uspelo 138 učencev in učenk, t. j. 53%. Dobri uspehi je doseglo 45 učencev in učenk, slabi 42, t. j. 16%; a popolnoma je padlo 36 učencev in učenk, t. j. 13%. Nižji tečajni izpit so napravili razen enega vsi učenci in učenke z odličnim in prav dobrim uspehom. Zavod je skozi 14 dni v presledkih inšpiciral ministrski poslanec dr. Simon Dolar. Bil je navzoč tudi pri završnih izpitih. O uspehih se je izrazil zelo pohvalno. Presenečen je bil nad disciplino in moralno vzgojo otrok v tem velikem delavskem kraju.

Razstava na gospodinjski šoli. Na Vidov dan se je zaključila tudi enoletna državna gospodinjska šola. Dne 19. junija je priredila šola razstavo, kjer so gojenke pokazale uspehe celoletnega dela in truda. Tu si našel odlično izvršene kuharske izdelke, praktično perilo za dojenčke in vse vrste moškega, ženskega, posteljnega in namiznega perila, okrašenega največ z narodnimi motivi. V vseh delih je izraženo stremljenje šole ustvariti kar največ. Namen šole je vzgojiti čim več mladih deklet v dobre in delavne gospodinje. In te rabi današnji čas! Šola je v prvi vrsti namenjena delavskim slojem — zato jo delavskim hčeram kar najtopleje priporočamo! Vpisovanje bo 1. in 2. septembra.

V Bombayu se vrše zopet spopadi med mohamedanci in hindusi. Prvega junija se je vršil pogreb žrtev enega zadnjih spopadov. Pri tej priliki je pa zopet prišlo do spopada med privrženci obeh religij, v katerem je morala posredovati policija, ki je 10 oseb ubila, 200 pa ranila.

Ob osemdesetletnici rojstva Viktorja Adlerja

Stiriindvajsetega junija je poteklo osemdeset let, odkar se je rodil znani bореc avstrijskega proletariata V. Adler. Napačno bi bilo, če bi šli mrtvo mimo te obletnice, ki pomeni za celokupno delavstvo bivše avstro-ogrske monarhije začetek razvoja in napredka. Tiče se tudi našega proletariata, v kolikor je bil v stari Avstriji navezan na sodelovanje in pomoč ostalega delavskega gibanja v državi.

Ob osemdesetletnici moža, ki je pravzaprav ustvaril novo gibanje med takratnim nevednim in nerazgibanim delavstvom, nam ni, da bi slavili njegove sposobnosti in vrline, niti da bi zdrdrali zgodovino njegovega bogatega življenjskega dela, kakor je to običaj pri naših oficijelnih meščanskih proslavah. Njegovo osebno delo je služilo celokupnemu gibanju, zato mora služiti tudi spomin na to delo skupnim stremljenjem, zlasti spoznavanju razvoja delavskega gibanja.

Adlerjevo delo pomeni lep kos socialne zgodovine. Od l. 1886, ko je vstopil v delavsko gibanje, pa do l. 1918, ko ga je iztrgala iz vrst proletariata smrt, se je politično in socialno lice bivše monarhije tako spremenilo, da se mora človek čuditi, odkod toliko preobrazujoče sile. Malo je primerov v zgodovini socialnih borb s tako hitro izpremembo družabnih sil, nastalih po zakonitih potih razvoja.

Ko je Adler organiziral prve delavske skupine, je vladal v Avstriji še srednjeveški fevdalni despotizem. Fevdalna buržazija, plemiči in grofje, so se trdno držali stare absolutistične vladavine, tako posvetne, kakor cerkvene. Iz ogromnih veleposestev so črpali gospodarsko moč in zatirali vsako svobodno gibanje. Prva Adlerjeva poteza je bila organizacija delovnih množic. Doslej so obstojale le male, kulturno in politično nezrele skupine revnih ljudi, venomer zasledovane od policije, ki niso bile zmogljive nikake borbe proti aristokratsko-fevdalni družbi. Šele Adlerjeva organizacija množic je vodila do uspeha. Nastopila je doba političnih bojev. Prvo, kar si je moralo delavstvo priboriti, je bila svoboda tiska in svoboda združevanja. Koliko naporov in moralne moči je zahteval ta boj od delavstva, nam najlepše pričla boj za svobodno volitve v bivši Avstriji, ki je trajal dolgih 14 let. Vzporedno s političnimi uspehi je rasla tudi moč strokovnih organizacij, dvigal se je kulturni obzor proletariata, boljale so se meze itd. Sredi te socialne borbe je stal Adler, njegovo kolektivno delo je rodilo uspeh za uspehom. Ko se je z zadnjo besedo poslovil od sodrugov, ni bilo več fevdalne Avstrije. Iz njenih razvalin je vstala demokratična re-

publika. Prva stopnja socialnega boja avstrijskega proletariata je bila zaključena.

Za današnje čase in razmere je doba teh socialnih bojev pomembna, ker izhaja iz nje osnovna sila modernega ljudskega organizatoričnega dela.

Če hočemo razumeti ves razvoj avstrijskega proletariata, ga moramo nujno spraviti v sklad z Adlerjevim delom. Njegovi osebni odnosi do delavskega gibanja so tako kolektivni, da jim ni treba nikakih idejnih razlag. Njegova ideologija izvira iz globokih korenin delovnega ljudstva, zato se tudi vedno naslanja na maso. Adler je vedel, da se morejo množice osamosvojiti le z lastno organizacijo in samoizobrazbo. Zgodovinski razvoj napoveduje poslanstvo proletariata. Kot dober psiholog je dobro poznal preproste človeka s prirojenim čutom manjvrednosti. Zato je znal zbuditi v delavskih dušah ponos in izvesti iz njih nove življenske energije. Bil je pravi ljudski psiholog in vzgojitelj, ki je res čutil in živel za socializem.

Bil je proti vsaki surovosti v političnem in javnem življenju, v delavskem gibanju pa je vedno zastopal načelo lastne kritike.

Razumljivo je tedaj, da ideologija vodstva ne more roditi proletariatu socialnih uspehov. Kdor ne raste iz delovnih množic, kdor ne pozna in ne priznava najpotrebnejših pogojev za svoboden gnetni in kulturni razvoj človeštva, ta razdira in ne gradi na človeški stavbi. Adlerjevo delo in uspehi njegove dobe v primeri z današnjimi časi nam potrjujejo, da le prava, na masah zgrajena in obenem praktično iz njih izhajajoča dejavnost lahko rodi uspehe. To je ideologija kolektivnega dela ljudskih vzgojiteljev, ki zahteva popoln čut odgovornosti. Kdor se tega čuta zaveda, ta je šele sposoben za pravega ljudskega vzgojitelja kakor je bil Adler.

To je največji nauk in pomen osemdesetletnice Adlerjevega rojstva. Iz tega spoznanja naj bi izhajali vsi naši proletarski voditelji in vzgojitelji.

Meh za smeh.

»Gospod advokat, razprava se pa res malo predolgo vleče. Jaz sem že ves nervozen. Kako dolgo bo pa to še trajalo?«

»Za mene dve uri, za vas pa — kakor kaže — še dve leti.«

»Koliko si plačal za novi klobuk?«

»Nič.«

»Nič?«

»Trgovcu sem dejal, naj mi pošlje račun.«

Razno.

Moka in kruh pri nas. Osusky, čehoslovaški poslanik v Parizu, je povedal »Temps«-ovemu uredniku v Lausanni, da zapadne države niso preveč navdušene za gospodarsko organizacijo podunavskih držav. Podunavske države trpe najbolj, ne v tem, kam naj se izvažajo cerealijske, to je, živilski pridelki, ampak v tem, ker so cene žitu prenizke. Leta 1929 je bila srednja cena 96 frankov za kvintal, a leta 1932 spomladi je bila cena iste pšenice 50 frankov za kvintal. To prihaja odtod, ker je, tako v Avstriji kakor v Čehoslovaški, previsoka uvozna carina. Poslanik dalje naglašja, da princip trgovinske organizacije podunavskih držav določata tudi šentgermenska in trianonska pogodba. — Povprečna cena pšenice se je torej znižala več kot 40%. Cena moki in kruhu, koliko? V čigave žepe gre razlika?

Indija zvezna država? Angleška vlada pripravlja zakon, po katerem postane Indija federativna država z odgovorno centralno vlado. Avtonomija dežel se izvede sporazumno še pred sklenitvijo zvezne ustave. Pogajanja bo izvedla posebna komisija iz članov zgornje in spodnje zbornice.

130 milijard dinarjev za borbo proti gospodarski krizi. Senat Zedinjenih držav ameriških je dovolil soglasno za izvedbo javnih del znesek 2.3 milijarde dolarjev. V Zedinjenih državah je namreč 10.6 milijonov ljudi brez dela, to je, ena petina državljanov. Predsednik Hoover ima pa še pravico, da ta sklep razveljavi.

V Ameriki delajo tudi otroci. Zedinjene države v Ameriki imajo že nad deset milijonov nezaposlenih in silno sočutno govore o tej nesreči delavcev in nameščencev. A kljub temu dela tudi v Zedinjenih državah nad 700.000 otrok med 10. in 15. letom v pridobitnih poslih. — Tako je tudi drugod. Dolg delovni čas delajo otroci — srca frazerjev se pa tope v solzah sočutja.

Metode divjega zapada so tudi med državnimi predsedniki Južne Amerike v navadi. Predsednik republike Peru, Sanchez Cerro, je svoje ga političnega tekmeca in protikandidata za predsedniško mesto. Haya della Torre obiskal v ječi in ga po kratkem prepiru enostavno ustrelil. Predsedniku se zato seveda ne bo skrivil niti las, medtem ko bi kdo drugi moral tako dejanje plačati s smrtjo.

MALA NAZNANILA.

Vsi letni naročniki dobe **zastoni** 14 karatno originalno ameriškansko

zlato nalivno pero

ali pa **Kürschnerjev ročni leksikon**, (900 strani, 32 tabel) ali celo **prvovrstno radijsko cev**.

Zahtevajte takoj brezplačno na ogled »Radio« welt. Naroča se Administration der »Radio« welt, Wien I, Pestalozzlgasse Nr. 6, ki prinaša obširne radioprograme, interesantne slike in ima lepo urejene poučne tehnične članke.

Razno manufakturno blago, perilo, obleke za moške in dečke, pletenine etc. priporočajo po jako nizki ceni trdka

KARL JANČIČ
Maribor, Aleksandrova c. 11

Usnjate rokavice v veliki izbiri

tu in inozemske **nogavice** po nizkih cenah.

Trgovina z rokavicami in stezniki

Marija Sieber,

Maribor, Glavni trg 14, preje Gosposka 9.

Pletenine, stezniki, tudi jenski in kosmetični predmeti, potrebnosti za otroke, nogavice, rokavice, ročna dela in krojaške potrebnosti.

FRANC ŠKOF,

Maribor, Aleksandrova cesta 23.

Zahtevajte vedno in povsod kruh in pecivo iz Delavske pekarnice v Mariboru. - Telefon štey. 2324.

Nalagajte svoje prihranke
v **Štajerski hranilnici in posojilnici**
v **Mariboru, Slomškov trg štey. 6.**

Vloge obrestujemo po 6 1/2%
proti trimesečni odpovedi.